

багатогранність. Він дозволяв чітко встановити рівень державних вимог до всебічної фізичної підготовки студентської молоді різних вікових груп; створював умови для планування та обліку результатів з фізичного виховання студентів. Основними тенденціями розвитку комплексу ГПО у досліджуваній період, які впливали на зміст фізичного виховання студентів педагогічних ВНЗ, були: спортизація комплексу через уведення до нього норм, які широко використовувалися у спортивній практиці, проведення змагань з комплексу ГПО; намагання забезпечити всебічну фізичну підготовку; посилення оборонної спрямованості; оптимізація вікових категорій шляхом змін їх вікових меж; розширення освітньої підготовки студентів з фізичної культури шляхом включення до навчальної програми системи знань про нормування рухової активності, соціальну роль фізичної культури у суспільстві, організацію здорового способу життя, історію спорту.

Подальшого дослідження потребують питання впливу комплексу ГПО на розвиток форм і методів спортивно-масової роботи у педагогічних ВНЗ України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисов М. М. Методические рекомендации для студентов / Борисов М. М. – М. : МГПИ, 1988. – 41 с.
2. Виленский М. Я. Комплекс ГТО в физическом воспитании студентов : Учеб.-метод. пособие / М. Я. Виленский, В. В. Михайлов, Н. А. Левенко. – М. : МГПИ, 1979 – 109 с.
3. Всесоюзный физкультурный комплекс «Готовый до работы та оборони СРСР» (ГПО). – К. : Здоров'я, 1971. – 30 с.
4. Постановление Комитета по физической культуре и спорту СССР о комплексе ГТО. – М., 1959. – 24 с.
5. Справочник спортсмена / [под ред. А. Лазебы]. – Л. : Газ-журн и книжн. изд-во, 1949. – 559 с.
6. Физическое воспитание студентов высших учебных заведений : Из опыта спортивно-массовой и оздоровительной работы. – М. : Московская правда, 1961. – 64 с.
7. ЦДАВО України, ф. 166, оп.15, спр. 2609, 216 арк.

УДК 373.3:[371.71:613]

Кондратиук С. М., Король О. В.
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

У статті розглядається проблема підготовки майбутніх фахівців початкової освіти до збереження, зміцнення здоров'я та формування здорового способу життя у молодших школярів. Автори вбачають її рішення шляхом запровадження у навчальний процес ВНЗ активних форм і методів навчання, які формують і розвивають здоров'язбережувальну компетентність майбутнього вчителя початкових класів. Перспективними напрямками для майбутніх наукових розвідок автори вважають висвітлення особливостей підготовки майбутніх учителів початкових класів до створення здоров'язбережувального виховного середовища.

Ключові слова: майбутні фахівці початкової освіти, здоров'язбережувальне виховання, молодші школярі, форми і методи навчання.

Кондратиук С. М., Король О. В. Подготовка будущих специалистов начального образования в высших учебных заведениях к здоровьесохранению учащихся. В статье рассматривается проблема подготовки будущих специалистов начального образования к сохранению, укреплению здоровья и формированию здорового образа жизни младших школьников. Авторы видят ее решение путем введения в учебный процесс вуза активных форм и методов обучения, которые формируют и развивают здоровьесберегающую компетентность будущего учителя начальных классов.

Перспективними напрямками для наукових досліджень автори вважають освітлення особливостей підготовки майбутніх учителів початкових класів до створення здоров'язбережувального виховного середовища.

Ключевые слова: будущие специалисты начального образования, здоровьесберегающее воспитание, младшие школьники, формы и методы обучения.

Kondratiuk S. M., Korol O. V. Preparation of the future specialists of primary school in higher educational institutions to health preservation of students. The problem of preparation of future specialists of primary school to preserve, strengthen health and forming healthy lifestyles of junior students is considered in the article. The authors see its solution by introducing in the educational process of higher educational institutions active forms of teaching methods that foster and develop the health preservation competence of future primary school teachers. Vocational training of the future teachers of primary school for health preservation education helps to create students' motivation based on the positive interests and needs of the person for solicitous attitude to children's health and permanent preservation and strengthening of their own health.

Автори вважають, що перспективними напрямками для досліджень є розгляд особливостей професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до створення здоров'язбережувального виховного середовища.

Key words: future specialists of primary school, health preservation education, junior students, forms and methods of teaching.

Зважаючи на негативні тенденції у стані здоров'я населення України, збереження та зміцнення здоров'я, формування здорового способу життя підростаючого покоління нині визнані проблемами загальнодержавного

масштабу. Зміст професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів має сприяти отриманню належних знань щодо здоров'язбереження учнів.

Вища педагогічна освіта є одним зі змістовних чинників підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації в школі здоров'язбережувального середовища та валеологічного виховання молодших школярів. Педагогічна діяльність, що пов'язана зі здоров'язбережувальним вихованням школярів, покликана мати програмно-цільовий зміст. Її цілеспрямований характер дозволяє предметно висвітлювати складники здоров'я особистості, впливати на її духовний, фізичний, психічний і соціальний розвиток.

І. Бех, Н. Бібік, О. Ващенко, С. Корнієнко та інші дослідники зазначають: здоров'язбережувальне виховання повинно бути націлене на вирішення конкретних завдань розвитку та збереження індивідуального здоров'я, розкриття потенціалу фізичних, психічних, духовних і соціальних якостей особистості [1; 3].

Сучасні вчені доводять, що здійснення здоров'язбережувального виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах забезпечує позитивний розвиток і формування здорового способу життя зростаючого покоління [2; 5]. Здоров'я має міцно увійти до системи пріоритетів особистості, формуватися культура здоров'я як важлива складова базової культури особистості [4; 8].

Мета статті полягає у висвітленні ефективних форм і методів навчання при підготовці майбутніх вчителів початкових класів до здоров'язбережувального виховання учнів.

Підготовка вчителя початкових класів до здоров'язбережувального виховання учнів має набувати системного й цілеспрямованого характеру, тому що раннє залучення школярів до формування здорового способу життя має суттєве значення у збереженні їхнього здоров'я. Молодші школярі повинні отримати медичну освіченість, навички самозбереження, особливо якщо вони не мають уважного ставлення з боку сім'ї до їх здоров'я.

Як зазначають фахівці, у молодшому віці людина сприймає своє здоров'я, як щось дане на усе життя, як природне явище. Діти не замислюються над тим, що здоров'я треба зберігати, а для цього потрібні знання, уміння і навички організації здорового способу життя як найвагомішого чинника збереження здоров'я [6]. Несвоєчасне усвідомлення дитиною сутності та шляхів збереження власного здоров'я призводить до виникнення хвороб. Надання своєчасної та ефективної педагогічної допомоги може зняти вікові вияви байдужості до власного здоров'я. Тому питання здоров'язбережувального виховання повинні розглядатися у контексті формування педагогічної майстерності вчителя, оволодіння основами здоров'язбережувальних технологій.

Успішне вирішення завдання виховання здорових молодших школярів залежить від валеологічної підготовленості самого вчителя, його знань, умінь і навичок. Розвідки стану готовності майбутніх учителів початкових класів до здоров'язбережувального виховання учнів є предметом уваги сучасних вчених, аналізується і вивчається дослідниками з погляду його сутності та забезпечення в системі професійно-педагогічної освіти. Як зазначає М. Сметанський: «...педагогічна підготовка відіграє суттєву роль у системі професійного становлення вчителя. Водночас працівники органів управління освітою, керівники навчальних закладів висловлюють постійні претензії до її якості» [9].

Серед існуючих функцій вищої педагогічної освіти у підготовці майбутніх учителів до здоров'язбережувального виховання учнів можна виділити:

1. Ціннісно-орієнтаційну – визначає становлення загальних норм стосунків, принципів поведінки, ціннісних орієнтирів відносно здоров'я дитини. Важливість ціннісно-орієнтаційної функції вищої педагогічної освіти у підготовці фахівців з початкової освіти до здоров'язбережувального виховання учнів зумовлена тим, що майбутні вчителі початкових класів повинні мати чітку систему координат, яка б дозволяла їм правильно, на науковому підґрунті визначати сутність, роль і місце здоров'язбережувального виховання учнів. Зазначимо, що вища школа покликана, передусім, актуалізувати у свідомості майбутніх учителів питання здоров'я дитини. Розуміння вчителем цих проблем розглядається як одна з умов профілактики захворювань учнів, як реальна можливість захистити та зберегти здоров'я. Надання вчителю здоров'язбережувальних знань дозволить йому глибше пізнати сутність змісту здоров'я дітей молодшого шкільного віку, своєчасно забезпечити умови його формування та збереження в конкретному середовищі життєдіяльності. Таким чином, ціннісно-орієнтаційна функція вищої школи полягає у забезпеченні майбутнього вчителя початкових класів необхідним розумінням того, що здоров'я кожної людини є об'єктивною умовою соціального розвитку, збагачення культури, досягнення економічного прогресу.

2. Програмно-змістова функція задовольняє потребу в набутті досвіду програмно-змістового осмислення і вирішення завдань здоров'язбережувального виховання учнів. Вища педагогічна освіта покликана забезпечити програмно-цільовий зміст впливу на здоров'язбережувальну свідомість майбутніх учителів. При цьому генералізованою ідеєю повинно стати здоров'я людини як інтегроване поняття, яке об'єднує у собі різні аспекти життєзабезпечення та створення умов для плідного особистісного саморозвитку та самовдосконалення. Для майбутніх учителів початкових класів важливо отримати досвід, який би розкривав зміст здоров'язбережувального виховання в школі і ґрунтувався на теоретичній основі здоров'я як системоутворювального явища, у якому не може бути дрібниць, другорядного чи недостатньо важливого. Н. Новикова вказує на необхідність системної підготовки майбутніх учителів початкових класів до здоров'язбережувального виховання. Це пояснюється тим, що «процес здоров'язбережувального виховання молодших школярів передбачає закріплення знань і навичок, набутих дитиною у дошкільному віці й реалізацію основних завдань: загартування організму, створення гігієнічних умов для продуктивної праці і відпочинку,

ознайомлення з профілактикою інфекційних захворювань, виховання відповідального ставлення до природи і усунення шкідливих звичок» [7].

3. Інформаційно-дидактична функція сприяє забезпеченню ефективного процесу, засвоєння майбутніми педагогами валеологічних знань, використання яких буде сприяти виховному впливу на свідомість і поведінку учнів, формувати у них культуру індивідуального здоров'я. Учителі початкових класів покликані сьогодні здійснювати активну просвітницьку та виховну діяльність з метою запобігання нездорового способу життя молодших школярів, проявам безвідповідального ставлення до власного здоров'я [5];

4. Організаційно-діяльнісна функція є основою для залучення майбутніх педагогів до здоров'язбережувальної діяльності, набуття практичного досвіду, розв'язання актуальних завдань збереження та зміцнення здоров'я дітей. Сучасна початкова школа засвідчує про визначення та опрацювання різних форм, методів і способів валеологічного виховання учнів. Це дозволило класифікувати їх на інформаційно-повідомлювальні, оздоровчо-рухові, діагностично-попереджувальні, тренувальні, освітньо-пропагандистські та ін.

Провідними методами роботи зі студентами при підготовці їх до здійснення здоров'язбережувального виховання учнів є: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, евристичний і метод проблемного викладу. Вони дають змогу підвищити позитивну мотивацію студентів, здійснити їх активне включення у пошукову навчально-пізнавальну діяльність щодо здоров'язбережувального виховання; організацію спільної діяльності, партнерських відносин викладачів і студентів [6].

Для підвищення рівня здоров'язбережувальної обізнаності майбутніх фахівців початкової освіти застосовуються такі форми навчання, як лекції інформаційно-проблемного характеру: «Здоров'я і фізична культура», «Вплив шкідливих звичок на репродуктивне здоров'я студентів – майбутніх батьків», «Гігієнічні засоби збереження здоров'я» тощо; зустрічі з медичними працівниками; перегляд кінофільмів за означеною тематикою; ділові ігри; заняття-дослідження; тренінгові заняття; пошукова самостійна робота (індивідуальні творчі проекти, творчі завдання); педагогічна практика; наукова конференція. Ефективними формами розвитку здоров'язбережувальної обізнаності студентів є проведення Днів здоров'я з активною участю в його організації самих студентів; домашні завдання з фізичної культури; співпраця з медичними й реабілітаційними закладами (робота у фондах та архівах, відвідування лекцій, екскурсій у фізкультурно-оздоровчі центри міста); збір інформаційного й методичного матеріалів із сучасних оздоровчих методик; участь у підготовці та проведенні свят з оздоровчою спрямованістю; відвідування гуртків оздоровчого спрямування; самостійна робота студентів, яка полягає у плануванні й розробці власних оздоровчих методик; розробці та драматизації занять і виховних заходів на здоров'язбережувальну тематику; підготовка доповідей до міні-конференцій; здійснення науково-пошукової діяльності.

Вищезазначені форми навчання мають важливий вплив на формування та розвиток здоров'язбережувальної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, яка покликана:

- формувати у педагогів мотивацію до здорового способу життя і цінності здоров'я, довголіття, творчої самореалізації у трудовій діяльності, сімейному житті й соціальній активності;
- регулювати функціональний стан (способами, що не шкодять здоров'ю) з метою підтримки оптимальної працездатності;
- визначати та застосовувати індивідуально раціональні для людини прийоми навчальної (професійної) діяльності;
- будувати індивідуальну здоров'язберігаючу траєкторію освіти (професійної діяльності);
- забезпечувати еколого-психологічну безпеку педагогічного середовища, включаючи регуляцію міжособистісних стосунків, дотримання санітарно-гігієнічних вимог тощо.

Професійна діяльність педагога, що спрямована на здоров'язбереження учнів вирізняється індивідуальними здібностями та якостями, які визначають його можливості та вміння самостійно знаходити, аналізувати, репрезентувати, повідомляти інформацію про здоров'я, здоровий спосіб життя; моделювати та проектувати превентивну роботу; запроваджувати у своїй професійній діяльності сучасні здоров'язбережувальні технології.

Підготовка майбутніх учителів початкових класів до здоров'язбережувального виховання учнів сприяє створенню у студентів мотивації, що ґрунтується на позитивних інтересах і потребах особистості до дбайливого і бережливого ставлення до здоров'я дітей і постійного збереження і зміцнення власного здоров'я.

Стаття не претендує на повне вирішення всіх аспектів проблеми підготовки майбутніх фахівців початкової освіти до здоров'язбережувального виховання учнів. Перспективними напрямками для майбутніх наукових розвідок вбачаємо висвітлення особливостей підготовки майбутніх вчителів початкових класів до створення здоров'язбережувального виховного середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Інваріанти особистісно-орієнтованого підходу до виховання дитини / І. Д. Бех // Початкова школа. – 2001. – № 1. – С. 3–7.
2. Бойко А. М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. Підготовка вчителя до формування виховуючих відносин з учнями: [Навч.-метод. посібник для вчителів шкіл, викладачів, студ. пед. навч. закладів] / А. М. Бойко. – Інститут змісту і методів навчання. – К., 1996. – 232 с.
3. Бутенко В. Г. Умови формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя / В. Г. Бутенко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. праць. – Київ–Запоріжжя, 2002. – Вип. 22. – С. 172–175.

4. Гриньова М. В. Методика викладання валеології: Навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова. – Полтавський держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ. – 2001. – 156 с.
5. Кривошеєва Г. Л. Культура здоров'я особистості як соціально-педагогічна проблема / Г. Л. Кривошеєва // Шлях освіти. – 2001. – № 1. – С. 35–37.
6. Митчик О. Етапи формування здоров'язбережувальної компетенції в студентів вищих навчальних закладів / О. Митчик, О. Сапожник // Фізичне виховання, спорт і культура у сучасному суспільстві: збірник наукових праць. – Луцьк. – №3(15). – 2011. – С. 12–15.
7. Новикова Н. І. Проблема валеологічного виховання учнів / Н. І. Новикова // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 2. – С. 103–107.
8. Пашенко В. Моделі організації шкіл сприяння здоров'ю / В. Пашенко // Управління освітою. – 2009. – № 20. – С. 24.
9. Сметанський М. Шляхи удосконалення педагогічної підготовки майбутніх вчителів / М. Сметанський // Шлях освіти. – 2002. – №4. – С. 36–39.

УДК 378.016

Чжоу Нань

аспірант Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТІВ КНР ЗАСОБАМИ РЕКРЕАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ

У статті уточнено суть еколого-валеологічної культури особистості як педагогічної категорії. Проаналізовано й узагальнено практичний досвід формування еколого-валеологічної культури студентів університетів КНР засобами рекреаційного туризму.

Ключові слова: еколого-валеологічна культура, студент, університет, Китай, рекреаційний туризм.

Чжоу Нань. *Анализ опыта формирования эколого-валеологической культуры студентов университетов КНР средствами рекреационного туризма. В статье уточнена суть эколо-валеологической культуры личности как педагогической категории. Проанализирован и обобщен практический опыт формирования эколого-валеологической культуры студентов университетов КНР средствами рекреационного туризма.*

Ключевые слова: эколого-валеологическая культура, студент, университет, Китай, рекреационный туризм.

Zhou Nan. *The analysis of the experience formation of ecological and valeological culture of the Chinese university students by means of recreational tourism. The essence of ecological and valeological culture of a person as a pedagogical category was found out in the article. The practical experience of formation of ecological and valeological culture of the Chinese university students by means of recreational tourism was analyzed and summarized.*

Key words: ecological and valeological culture, student, university, China, recreational tourism.

Підвищення актуальності проблеми формування еколого-валеологічної культури студентів пов'язане з наявністю стійкої тенденції погіршення їхнього здоров'я, що є насамперед наслідком кардинальних змін умов життєдіяльності сучасної людини. Негативну ситуацію зі здоров'ям студентської молоді посилюють також такі чинники, як малорухливість людей, недотримання ними здорового способу життя, відрив від природи, незбалансоване харчування, нервово-емоційні перевантаження тощо. У зв'язку з цим викладачі китайських університетів здійснюють активний пошук нових ефективних шляхів і засобів формування еколого-валеологічної культури майбутніх фахівців, яка забезпечує зміцнення їхнього здоров'я. Результативними в цьому плані є засоби рекреаційного туризму.

Як свідчить аналіз наукових праць, окремі аспекти проблеми формування еколого-валеологічної культури особистості в процесі рекреаційно-туристичної діяльності були об'єктом дослідження багатьох науковців. Зокрема, в науковій літературі обґрунтовано теоретико-методологічні основи здоров'язбережувальної й здоров'яформувальної освіти (М. Артюхов, Ге Шухуа, М. Гончаренко, О. Іонова, Лі Дачжао, Чжан Цінці та ін.), представлено різні підходи до розуміння суті еколого-валеологічної культури людини, проаналізовано інтегративні характеристики цього особистісного феномену (Ван Хун, В. Колбанов, В. Лободін, Нью Цинпін, Фен Ціан та ін.), доведено взаємозалежність між станом здоров'я, способом життя особистості та рівнем сформованості її еколого-валеологічної культури (І. Брехман, Ван Іунхуей, Гао Цифа, В. Семенов, Чжен Лей та ін.), визначено специфіку формування цієї культури у студентів вишів (І. Бердников, Дуань Чіаньпин, Ван Лісен, В. Магін, Пен Сяоцин, Фу Іу та ін.); проаналізовано соціально-економічну природу й особливості ринку туристичних послуг (С. Гаврилюк, Ю. Мазур, Чжоу Гуанпен, Шей Іаньдунь та ін.); схарактеризовано основні види й функції туризму (Лі Венмін, Т. Сергєєва, Чжао Хунмей, Чен Фенмін та ін.).

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок про те, що сьогодні спостерігається інтенсивне збільшення кількості досліджень, присвячених проблемі формування еколого-валеологічної культури. Проте встановлено, що такий її аспект, як використання рекреаційного туризму в процесі формування еколого-валеологічної культури студентів китайських університетів досліджено недостатньо.

Мета статті – проаналізувати й узагальнити практичний досвід формування еколого-валеологічної культури студентів університетів КНР засобами рекреаційного туризму.